

Pusher

Pusher är en dystopisk och otäck film, som på ett självklart och uttalat sätt tar ställning mot narkotika, men den är samtidigt både underhållande och komisk, vilket förhoppningsvis gör den mer lättillgänglig. Filmen aktualiserar även viktiga existentiella frågor som berör vänskap, kärlek, sex och synen på tjejer.

Åldersrekommendation:
högstadiet / gymnasiet

En filmhandledning av
KAJSA HEINEMANN

Den här filmhandledningen vänder sig till lärare och pedagoger som utifrån Nicolas Winding Refns debutfilm *Pusher* vill diskutera narkotika och dess konsekvenser tillsammans med ungdomar från årskurs 8 och uppåt. *Pusher* handlar om en vecka, kanske den sista, i knarkhandlaren och narkotikamissbrukaren Franks liv.

Filmens handling

Handlingen i *Pusher* utspelas nästan enbart i den undre världen, bland prostituerade, knarklangare, torpeder och svårt nedgångna narkotikamissbrukare. Knarklangaren Frank är ca trettio år och således ingen ungdom längre, ändå lever han med inställningen "att ta en dag i taget". I hans värld existerar ingen framtid; där ryms bara planer för nästa knarkaffär, nästa klipp, nästa kick. I filmens början har Frank flytt, han har bra koll på sina affärer, sin följeslagare till vän, Tony, och på sin prostituerade flickvän, Vic, vars lägenhet han använder som gömställe för narkotika och sig själv. Men ganska snart in i filmen börjar Frank få problem. Allt börjar med att han, i

Polarna Tony och Frank på glid genom stan i danska succéfilmen "Pusher".

vanlig ordning, lånar heroin för en stor summa pengar av Milo, en kroatisk knarklangare, som tillhör den jugoslaviska maffian och som han arbetat för en längre tid. Meningen är att Frank ska sälja heroinet till en svensk för en ännu större summa pengar. Men något går snett. Mitt i knarkaffären, innan Frank hunnit byta ut knarket mot pengar, omringar polisen den bil som de sitter i. Frank rusar ut och polisen tar upp jakten, som slutar med ett plums. Frank hoppar i en sjö där han, för att undgå att bli anhållen för grovt narkotikabrott, strör ut heroinet. Polisen tar ändå med Frank till polisstationen för förhör. De vet att de kan hålla honom ett dygn sedan måste de släppa honom om han inte erkänner. De två poliserna som håller i förhöret gör allt för att Frank ska erkänna. De drar sig inte för att förnedra honom. På morgonen i cellen, väcks han av att någon kastar en hink med kallt vatten på honom. Senare under förhöret sitter poliserna och kastar små pappersbitar, gem och dylikt på honom. Som sista metod får Frank veta att Tony varit inne på förhör och erkänt. Frank avslöjar inte med en min vad han känner, och eftersom han inte erkänner och de inte lyckats komma fram med några bindande bevis, kan de heller inte kvarhålla honom i häktet. Väl ute från arresten väntar Milo, den kroatiska knarklangaren, på en

förklaring. När Frank berättar vad som hänt, väljer Milo att inte tro på honom. I stället blir han ond och kräver tillbaks en mycket större summa pengar än vad som var överenskommet. Milo ger Frank ett par dagar på sig att betala tillbaka skulden. Frank börjar bli desperat. Det första han gör är att söka upp Tony, som sitter på en bar, och utan en förklaring eller utbyte av ord, tar Frank fram ett baseballträ, som han med full kraft nästan slår ihjäl sin kamrat med. Därefter ger han sig ut bland sina kunder för att med våld och skrämelse kräva tillbaka pengar som de är skyldiga honom. Kunderna är nedgångna och utan pengar, vilket gör Frank än mer frustrerad och desperat. Smått panikslagen rånar han en av sina kunder, som vid tillfället befinner sig på ett gym, fullt av vältränade bjässar. Därefter blåser han Milo ännu en gång, denne blir så ursinnig att han skickar torpeden Radovan efter honom för att ta in Frank för specialbehandling, det vill säga plågsam och långvarig tortyr. Frank blir fångad och utsatt för elektrisk tortyr, men lyckas fly. I ett desperat försök att skaffa fram pengar till Milo besöker Frank sin mamma för att be henne om pengar. Han får några tusenlappar. Skulden till Milo är på över 200.000 kronor. Frank ser ingen annan utväg än att fly ut ur landet. Han ber Vic följa med till Spanien. Hon blir överlycklig dels

för att han vill ha henne med och dels för att hon ser ett slut på sitt liv som prostituerad. Samma kväll som de ska resa får Frank ett telefonsamtal från Milo, som lovar att om han bara kommer på besök så ska allt ordnas upp. Till Vics stora besvikelse drar Frank sig ur resan, vilket resulterar i att hon rånar honom på de pengar han lyckats skrapa ihop till Milo.

När veckan och även filmen närmar sig sitt slut har Franks liv rasat samman totalt. Utan pengar, flickvän, kompis och med jugoslaviska maffian samt ett gäng vältränade och hämningslystna bjässar efter sig lämnas Frank ensam åt sitt öde. Filmen slutar med Frank stående ensam på ett torg, mitt i natten. Det finns ingen väg ut, han har grävt sin egen grav och han vet om det.

Återsamling efter biografbesöket

Film appellerar både till intellekt och känslor. En del filmer tenderar att väcka mer frågor och tankar än andra, medan andra filmer nästan uteslutande väcker åskådarens känslor till liv. *Pusher* är en film som nästan uteslutande väcker känslor. Den griper omedelbart ett ordentligt, nästan krampaktigt, tag om åskådaren, som sedan, på ett emotionellt plan, tvingas följa med nedför den helvetesvandring, den narkotikans golgata, som Frank är dömd att gå. Med anledning av detta kan det vara fruktbart att direkt efter filmen, då eleverna samlats, låta dem fritt, eller uppdelade i mindre diskussionsgrupper, få uttrycka hur de upplevde filmen.

★ *I slutet av filmen lämnas Frank ensam och övergiven på ett torg. Maffian är efter honom och han kommer förmodligen torteras och mördas inom kort. Resonera gärna kring vilka känslor detta väcker. Summera, bejaka och bekräfta sedan det som sägs.*

Franks relation till Tony

I filmens början sitter Frank och Tony i en bil på väg till en knarkaffär. De pratar om sex på ett grovt och skämtsamt sätt, och inte alls, vilket man skulle kunna förmoda, om hur de ska bemöta eventuella och oförväntade problem. Det är framför

allt Tony som står för snacket, Frank lyssnar mest, när han inte ställer frågor. Scenen ger intrycket att de två männen känt varandra länge, att de känner sig trygga i varandras sällskap och att kan lita på varandra i vått och torrt, på liv och död. I en annan scen, då de också inväntar några som ska köpa knark, passar de på att gå in på en bensinmack för att handla läsk och choklad. Där inne håller Tony en lång och utförlig utläggning om vem av TV:s kvinnliga programledare som är skönast att ligga med. Är det tjejen på sporten eller hon på nyheterna? Här är det framför allt deras sinne för humor som kommer till uttryck. Samtalen handlar mest om droger, sex, brudar och pengar. Jargongen är tuff och rå, men också kryddad med en stor portion humor. Vänskapen mellan Frank och Tony framstår i filmens början som oerhört tät, varaktig, underhållande och häftig, och det är lätt att tjasas av deras relation.

★ *Men vad för slags vänskap handlar det egentligen om? Kan man över huvud taget kalla det för vänskap? Och vad är det som gör att man inledningsvis attraheras av Franks och Tonys relation? Vad står deras tuffa jargong för? Vidga gärna resonemanget till att diskutera vad det innebär att vara någons vän. Försök komma fram till en gemensam definition av vänskap. Värt att fundera över är hur relationen mellan tonårskillar respektive tonårstjejer ser ut. Finns det skillnader? När tonårskillar skildras i film, tillhör de alltid ett större grabbgäng, sällan ser vi en tonårskille ensam tillsammans med bara en kamrat. Däremot när tonårstjejer skildras i film, så umgås de nästan aldrig i gäng, där är det bästa väninnan som gäller. Hur ser det ut i verkligheten, i er klass? Umgås tonårskillar oftare än tonårstjejer i större gäng? Har inte killar samma behov som tjejer att umgås med en bästa vän? Hur vanligt är verklig vänskap mellan killar och tjejer? Samtala gärna i mindre grupper om vad som kännetecknar olika vänskapsrelationer. Resonera också om man är annorlunda i ett större gäng, än när man umgås med en kamrat.*

Vänskapen mellan Frank och Tony upphör abrupt när Frank av polisen

får veta att Tony angivit honom. Han blir fullkomligt vansinnig och slår nästan ihjäl sin kamrat med ett baseballträ utan att ge honom möjlighet att förklara sig. Visserligen ser Frank sammanbiten och ledsen ut när han lämnar puben där mordförsoöket ägt rum. Men om det är på grund av att han är sårad och besviken på Tony eller om han bara är rädd om sitt egen skinn och förbannad för vad polisen kan tänkas göra, framkommer inte.

★ *Hur sann och äkta var egentligen Franks känslor för Tony? Varför agerar Frank så våldsamt och varför ger han inte Tony chansen att förklara sig? Från detta våldsamma exempel kan en diskussion inledas om hur mycket en vän får svika respektive vilket ansvar man själv har att ta reda på hur saker och ting faktiskt förhåller sig innan man dömer en vän på förhand.*

Synen på och relationen till tjejer

Frank och Tony umgås inte bara när de "arbetar", utan även på kvällar och nätter. De dricker och äter gott på fina restauranger och sedan går de på krogen och dricker sig fulla och spanar in tjejer. Tjejer som till en början tjasas av dem, men efter hand tröttnar på deras grova sinne för humor. Båda är ca trettio år, men känns avsevärt yngre, vilket kan ha att göra med att de "stannat i utvecklingen", att de mognadsmässigt befinner sig på en 17-19 åringnivå. Killar och tjejer som missbrukar droger, mognar och utvecklas varken känslomässigt, relationellt, socialt eller psykologiskt. Hos Frank och Tony märks detta kanske främst i förhållandet till kvinnor. De pratar mycket och ofta om sex och tjejer, Tony berättar hisnande historier om besök hos prostituerade och Franks flickvän Vic arbetar som prostituerad, men ingenstans i filmen ses de vara tillsammans med någon tjej.

★ *Resonera kring Franks och Tonys syn på tjejer och sex. Varför pratar de så mycket och ofta om sex, i stället för att uppleva det? Kanske handlar det om att de inte vågar närma sig tjejer? Att förakta och förtala tjejer blir ett sätt för dem att skydda sig mot deras oförmåga. För ut resonemanget till att handla om elever-*

nas syn på prostitution. Vissa säger att det är världens äldsta yrke. Kommentarer? Är prostitution ett yrke? Kan man som prostituerad älska en man? Kan en man verkligen älska en prostituerad?

Franks narkotikamissbruk

Frank presenteras som en på ytan hård, tuff och cool man, som vet hur man ska uppföra sig såväl i den undre världen som med erfarna narkotikapoliser. Han säljer heroin för att kunna finansiera sitt eget missbruk, men också för att leva gott, ha en flott bil och kunna gå på fina restauranger. Han drar sig inte för att bruka våld och mördar till och med om så är nödvändigt. Men under den stenhårda fasaden, skymtar en emotionellt störd och narkotikaberoende kille.

★ *I egenskap av missbrukare och langare är Frank både offer och bödel. Är det synd om Frank eller har han sig själv att skylla?*

Diskutera varför Frank är så destruktiv? Varför missbrukar han heroin? Kan det bero på sociala omständigheter, som att han som ung grabb hamnade i "fel" kamratgång? Eller kan svaret hittas i Franks familjestruktur? Kanske hade han en ovanligt olycklig, kärlekslös barndom, med frånvarande och oansvariga föräldrar? Vidga gärna resonemanget och låt eleverna fundera kring varför en människa börjar missbruka narkotika. Kan vem som helst bli knarkare?

Franks relation till Milo

I filmens början har Frank en vänskaplig, nästan jämlik relation till den kroatiska knarkhandlaren Milo och dennes torped Radovan. De skrattar och skämtar ihop, Milo bjuder Frank på hemlagad mat och Frank hjälper Milo med små privata tjänster, som att skjutsa ett kylskåp till hans dotter. Reaktionen är bra tills den dagen då Frank kommer och berättar att han tvingats kasta Milos heroin i sjön. Från den dagen uppvisar Milo en annan, mer ondskefull, sadistisk och icke förlåtande sida.

★ *Det kan vara intressant att titta lite närmare på det faktum att skurkarna Milo och Radovan är från f d Jugoslavien. Filmhistoriskt har film-*

Frank & Vic, Kim Bodnia och Laura Drasbæk.

skurkar sammanfallit med krigsskådeplatser i världen. Längre efter andra världskriget var tysken allas vår värsta fiende. Likaså asiaten och senare araben. Idag med kriget på Balkan försäkrat i vårt minne har det blivit dags för kroatien att ikläda skurkens, den ondskefullas roll. Resonera kring filmskurkarnas nationaliteter och vilken betydelse det kan få för förståelsen av filmen. Hur framställs Milo och Radovan? Och vilken betydelse har det att de är kroater?

En annan intressant aspekt som kan vara intressant att studera är hur filmen bygger upp en förväntan och spänning kring Milos förhållande till Frank. Milo är misstänkt, nästan överdrivet trevlig mot Frank i filmens början. Av detta anar vi att Milo har en annan, mer ondskefull sida, men vi vet inte när denna demoniska sida kommer att uppvisas. Detta skapar en spänning och dramatik, som bidrar till att ladda berättelsen.

Filmens form

Pusher är en dystopisk undergångsfilm i semidokumentär anda om narkotikans förödande och destruktiva kraft. Formspråket i filmen kännetecknas av en rörlig och ostadig kamera, vilket skapar en känsla av

att det som visas är "på riktigt". Också den enkla handlingen bidrar till skapandet av en dokumentär ton. Trots att filmen utspelas under en vecka är berättandet snarare cirkulärt än linjärt. Här finns ingen början, mitt och slut, inte heller någon konklusion/sammanfattning. Här existerar bara tillstånd, stämningar, upprepningar och möten. Valet att föra fram historien om Frank på det här sättet är lyckat, eftersom det hos åskådaren förstärker känslan av meningslöshet och hopplöshet. Det liv Frank lever kan kanske till en början tyckas ballt, med mycket pengar, snabba klipp, och en kompis han delar allt med. Men detta är bara en chimär, det betyder ingenting. Filmen ger inget tydligt svar hur eller om Franks liv kommer att sluta, det lämnas till åskådaren att fundera över.

★ *Diskutera varför filmen känns "verklig". Vilken funktion har den rörliga och ostadiga kameran? Vad innebär det att filmen saknar sammanfattning? Resonera gärna också kring huruvida filmen lyckas respektive misslyckas med att förmedla ett avståndstagande från knark och det liv som det medför.*

PRODUKTIONSUPPGIFTER:

Danmark 1996

Manus: Nicolas Winding Refn & Jens Dahl

Regi: Nicolas Winding Refn

Foto: Morten Søborg

Klippning: Anne Østerud

Musik: Peter Peter, Povl Kristian

I ROLLERNA:

Frank – Kim Bodnia

Milo – Zlatko Buric

Vic – Laura Drasbæk

Radovan – Slavko Ladovic

Tony – Mads Mikkelsen

Hasse – Peter Andersson

TEKNISKA UPPGIFTER:

Speltid: 105 min

Format: Vidfilm

Ljudsystem: Dolby SRD

Censur: Från 15 år

Svensk premiär: 18.4.1997

DISTRIBUTION:

Triangelfilm/Kedjan Box 285, 201 22 Malmö Tel 040-23 57 16, fax 040-12 90 99